

Megdöbbentő

a dokumentációs ereje azoknak a fényképeknek, amelyeket e számunkban Jakucs László, a szegedi József Attila Tudományegyetem professzora mutat be a cseppkövek legújabb megindult pusztulási folyamatairól. Évmilliókon keresztül csak növekedtek, fejlődtek, szépültek a varázslatos hangulatú cseppkőképződmények barlangjainkban, s íme a legutóbbi néhány évben oldódni, korrodálni kezdenek, mintha csak „rozsdá marná” őket. S ez is az emberi tevékenység újabb, és tegyük hozzá, teljesen váratlan eredménye. Az ember eddig is rombolta, csúfította azokat a barlangokat, amelyekbe bejutott, tördelte a cseppköveit, elszűrkitette, bekormozta színeit, telefirkálta falait. Most már alighanem azok a barlangok is mennek tönkre, amelyeket még fel sem fedeztünk, amelyekről még nem is tudunk.

S ez a folyamat a barlangok számára most veszélyesebb minden vandalizmusnál: nem esetenként és nem helyenként, alighanem mindenütt és folyamatosan hat csöndben, lassan, szinte észrevétlenül, alattomosan.

Cseppkőbarlangjaink pótolhatatlan természeti kincseink. Az itt bemutatott folyamatban mégsem „csak” e természeti kincsek tönkremenetele az ijesztő. Ennél sokkal-sokkal ijesztőbb környezetünknek az a lassú, de egyre nagyobb mértékű változása, amelyeknek csak egyik következménye a cseppkőkorrozó. Látható jel, amely arra figyelmeztet, hogy talajainkban, vizeinkben, levegőnkben katasztrofális változások kezdődtek.

Ha valaha, most van szükség arra a

szemléletmódra, amely a Szádeczky-Kardoss professzorral e számunkban közölt interjúból sugárzik. Ma már nem lehet elválasztani egymástól a geológiát és a technikát, a meteorológiát és a talajtant, a barlangkutatót és a kémiát. Összetetten, összefüggésében kell nézni a folyamatokat, megtalálni a közös alaptörvényeket, a diszciplináris szemlélet után megteremteni az interdiszciplináris, a geonómiai szemléletet.

Mert itt sem egyszerűen arról van szó, hogy savas eső esik, ez becsurog a barlangba és oldja a mészkövet. A folyamat ennél sokkal-sokkal összetettebb. Ebben a folyamatban megváltozik a talaj ionösszetétele, élővilága – ennek következtében termőképessége, a talajvíz összetétele, ebből eredően a forrásvizek, majd az édesvizek összetétele, azok élővilága stb. De a savas eső sem csak egyszerűen „savas”, az is bonyolult kémiai folyamatokon keresztül a légkörben alakul ki, eredete pedig az a technikai tevékenységünk, amely pillanatnyi jólétünket, a különböző társadalmak pillanatnyi stabilitását biztosítja. Összefügg itt társadalmi-technikai-természeti tevékenység a lehető legbonyolultabb módon.

Ezeket az összefüggéseket nem lehet pusztán részekre szakadt diszciplinákkal megérteni. Geonómiai tudásra, átfogó szemléletre van szükség. E nélkül csak tódozzuk-fódozzuk világunkat, amely egyre gyakrabban mutatja a mindenirányú instabilitási jegeket. És egyre veszélyesebb mértékben.

GÁNTI TIBOR